

μόρια ἐντὸς μορίων ἐλκόμενα πρὸς ἄλληλα καὶ συγκρατούμενα διὰ τῆς ἐλξεως καὶ παράγοντα ἀναριθμήτους συνδυασμούς, ἀλλὰ καθὼς δὲν εὐρῆκεν οὔτε τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς οὔτε τὴν ἐνόητα καὶ ταυτότητα τῆς ψυχῆς, ὡσαύτως δὲν θέλει εὑρεῖ οὔτε τὴν ἀρχὴν οὔτε τοὺς νόμους τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας. Ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶναι ἄλλης φύσεως, ἔχει ἄλλους νόμους, γινώσκεται καὶ μελετᾶται δι' ἄλλων μέσων· νὰ μὲν σχετιζέται πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ σώματος, συναρμολογείται μετ' αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἐξαρτᾶται ἀναγκαιῶς ἐξ αὐτῆς, δὲν προσδιορίζεται ὑπ' αὐτῆς, καὶ εἶναι κυρίως καὶ πραγματικῶς αὐτενέργεια.

Ἐὰν δὲ ἀπεδείχθη ὅτι ὑπάρχει ἐν ἡμῖν αὐτενέργεια, ἀπεδείχθη δι' αὐτοῦ τούτου ὅτι ὑπάρχει ἐλευθερία, διότι ἐὰν ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνέργεια ἐνικαίου τινὸς καὶ τυτουσίου στοιχείου μὴ ταυτιζομένου μετὰ τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὑπάρχει, ἔπεται ὅτι οὐδὲ μετὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ σώματος ταυτίζεται, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ σώματος ἐπικρατεῖ ἡ ἀνάγκη, ἔπεται ὅτι δὲν ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ψυχῆς, ἥτις ἐπομένως εἶναι ἐλευθέρα. Ἀλλὰ μέχρι τίνος εἶναι ἐλευθέρα, πῶς ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια τῆς ψυχῆς συνδυάζεται μετὰ τὴν ἀναγκαιάν ἐνέργειαν τῆς ὕλης καὶ ποῖα τὰ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου ἀποτελέσματα, περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐπομένοις.

*Ἐπειτα συνέχεται.

II. ΒΡΑΥΛΑΣ.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΛΑΣ ;

Οἱ ἱστορικοὶ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ἱστορίας φιλοσοφῆσαντες ἠξίωσαν, ὅτι ἄμεσον ἐπιβρόχον ἀσκει ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὡς ἀτόμου, καὶ ὡς κοινωνίαν ἀποτελοῦντος, τὸ κλίμα καὶ αἱ γεωγραφικαὶ περιστάσεις· πολλοὶ δὲ, ἐμμένοντες ἀπολύτως εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτήν, κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι, ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἀμέσου ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβροχῆς τῆς χώρας, ἣν κατοικεῖ ὁ ἄνθρωπος, εἶναι καταδικασμένοι λαοὶ τινες νὰ ὦσι στάσιμοι ἐν τῷ πολιτισμῷ, ἢ νὰ μὴ χωρῶσιν ἐπέκεινα σημείων τινῶν, ἐν τῇ πορείᾳ τῇ προοδευτικῇ τῆς ἀνθρωπότητος.

Δὲν θίγομεν τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος τούτου· διότι, ὡς συμπεραίνει ὁ ἀναγνώστης, προῶρισται νὰ ὀδηγήσῃ αὕτη εἰς ἀναπτύξεις, αἵτινες, ὅσω ἂν βραχυνοῦσιν, ἔσονται πάντοτε εὐρεῖαι καὶ μακρὰί, ἄρα μὴ οἰκεῖται ἐν δημοσιεύματι, οἷον ἡ μικρὰ Ἐστία αὕτη. Ἀλλ' οὐχ ἦτον, καὶ ἂν τις μὴ ἐπιμεῖνῃ νὰ παραδεχθῆ ἀπολύτως τὸ δόγμα, οὗ ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, καὶ νὰ σίρῃ ἐκ τούτου ἀπώτατα καὶ οἴονει μαθηματικὰ συμπεράσματα, δὲν δύναται ἐξ ἐτέρου ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ ἀκριβὲς τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τούτου, ὅτι ἡ διασκευὴ χώρας τίνος

ὀρίζει τὸν κλάδον τῆς ἐργασίας, ἐν ᾧ προῶρισται νὰ διακριθῆ λαὸς τις, καὶ ὅτι ἡ ἐπιμέλεια εἰς τὸ τιμῆμα τοῦτο, τὸ παρὰ τῆς φύσεως αὐτῆς προορισθέν, συγκροτεῖ τὴν κυρίαν δύναμιν αὐτοῦ καὶ στερεοῖ τὴν ἐν τῇ ὁμοσπονδίᾳ τοῦ κόσμου ὑπεροχὴν του, ὅσω ἡ προσοχὴ αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐκτρέπει τοῦτον τῆς προωρισμένης τροχιάς, καὶ τὸν καθιστᾷ πλάνητα κοιήτην, ὑπείκοντα ἐκάστοτε εἰς τὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων, ὧν πλησίον τυχὸν διέρχεται, ἐν τῇ ἀκανονιστῶ καὶ ἀσυνδέτῶ πορείᾳ του.

Ἐν παράδειγμα καθιστᾷ, ὡς νομίζομεν, καθαρῶτερον τὴν ἰδέαν ἡμῶν, πείθει δὲ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἐκτροπὸν τι δὲν ὑποστηρίζομεν, τοιαῦτα λέγοντες. Λαὸς, κατοικῶν ἐν χώρᾳ, μὴ ἐχούσῃ παράλια καὶ λιμένας, ἀλλ' ἐκτάσεις στερεῶς γῆς, μεγάλας καὶ εὐφόρους, παραχούσας ἄφθονα τὰ πρὸς τὴν τροφήν καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπιτήδεια, δύναται νὰ καταστῆ ναυτικὸς λαὸς, καὶ νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν ἐμπορίαν, καὶ μάλιστα τὴν πρωτίστην, τὴν διὰ θαλάσσης; Βεβαίως οὐχί. Λαὸς, κατοικῶν, εἴτε ἐν νήσοις, εἴτε ἐν χερσοννήσῳ, ἔχων δὲ ἐκτάσεις γῆς περιορισμένας καὶ μὴ παραχούσας ἄφθονα τὰ πρὸς τροφήν, μάλιστα δὲ τοὺς δημητριακοὺς καρπούς, δύναται νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀναπτυχθῆ, ἄλλως ἢ ἐπιδιδόμενος εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὴν ἐμπορίαν; Βεβαίως οὐχί. Ἴδου δύο περιστάσεις, καθ' ἃς ἀναμφισβητήτως ἡ χώρα καὶ ἡ γεωγραφικὴ οἰκονομία αὐτῆς προορίζουσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν κλάδον τῆς ἐργασίας τῆς κυρίας, τῆς εἰς νεωτέραν φάσιν ἐθνικῆς καλουμένης, καὶ προχαράττουσι τὴν ὁδόν, ἣν ὀφείλει νὰ βυθίσῃ λαὸς τις, ἐὰν θέλῃ νὰ διακριθῆ. Αἱ περιστάσεις αὗται δέ, αἱ ὀρίζουσι τὸν τύπον καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐργασίας τοῦ κατοικοῦντος ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν χώραν λαοῦ, ὀρίζουσιν ἐπίσης καὶ τὴν θέσιν τῆς πολιτικῆς καὶ διεθνούς δυνάμεως αὐτοῦ. Ὁ λαὸς, ὁ κατοικῶν ξηρὰς ἐκτάσεις μεγάλας, ἀνευ παραλίων, ἢ ἐλάχιστα ἔχων, πεπερωμένως ἐπείγεται ν' ἀναπτύξῃ τὴν κατὰ ξηρὰν δύναμιν αὐτοῦ· διότι καὶ ἄλλως οὐδὲν ἕτερον δύναται νὰ πράξῃ σπουδαῖον, καθίσταται δὲ γελοῖος. Λαὸς, κατοικῶν νήσους ἢ χερσοννήσους, τὴν ναυτιλίαν δὲ καὶ τὴν ἐμπορίαν ἐξ ἀνάγκης μετερχόμενος, τὴν κυρίαν ἰσχὺν αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ στηρίξῃ ἀλλοχού ἢ ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. Ταύτης ἀμελῶν τὴν ὑργάνωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν, παραδιδόμενος δὲ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ περὶ αὐτῆς μόνον μεριμνῶν, ἐκτρέπεται τῆς κυρίας τροχιάς αὐτοῦ, καὶ παραδίδεται ἔρμαιον τῷ προστυχόντι. Τὸ λογικώτατον καὶ ὅλως φυσικὸν συμπέρασμα τοῦτο ἐπεκύρωσεν ἡ ἱστορία. Ἡ στοιχειώδης αὕτη φρόνησις ὑπαγορεύει ἄρα παντὶ ἔθνει νὰ μάθῃ πρωτίστως, ἐάν τινες πρὸ αὐτῶ ἐπιμένωσι ν' ἀρνῶνται τὰ πασιδῆλα, τίς ἢ ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀναλλοιώτου γεω-

γραφικῆς οικονομίας τῆς χώρας του υποδεικνυομένη αὐτῷ ὁδός, καὶ ἐπὶ τίνα στοιχεῖα ὀφείλει νὰ στρέψῃ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ, ἐὰν ποθῇ νὰ τηρήσῃ ἀξιοπρεπῆ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν θέσιν καὶ σοβαρὸν νὰ καταστῇ τοῖς περιοίκοις.

Τίς ἡ Ἑλλάς, ἐρωτῶμεν ἤδη; Περιοριζόμεθα δὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα μόνον, ἀφίροντες, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὴν ὅλην Ἑλλάδα, τὴν μέχρι Βυζαντίου.

Οἱ πάντες γινώσκουσι βεβαίως, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς χερσονήσου, ἐκ παραλίων ἐπομένως μακροτάτων, καὶ ἐκ πληθῶς νήσων. Ὀλίγοι ὅμως ἐμχθον ἴσως, διότι ἰδίᾳ τοῦτο δὲν ἐμελέτησαν, ὅποια τις ἡ ἔκτασις τῶν παραλίων τῆς ἐλευθέρου αὐτῆς Ἑλλάδος, τίς ἡ ἀναλογία τῶν παραλίων τούτων πρὸς τὰς ναυτικωτάτας καὶ πρωτεύουσας ἐν τῇ θαλάσῃ Δυναμείας, τίς δὲ ἡ κατὰ μέσον ὅρον ἀπόστασις τοῦ μεσογειοτάτου σημείου αὐτῆς ἀπὸ τῆς παραλίας. Τὰς περὶ τούτων εἰδήσεις, διδασκτικωτάτας καὶ ἐν μέρει ἐκπληττούσας, ἀλλ' ἀκριβεστάτας, στηριζόμενας εἰς μαθηματικὰς καταμετρήσεις τελείας, δίδομεν σήμερον ὀφείλομεν δὲ ταύτας εἰς τὰς μελέτας ἐνὸς τῶν μᾶλλον παιδευμένων καὶ διακεκριμένων ἀξιωματικῶν τοῦ ἡμετέρου πολεμικοῦ ναυτικοῦ, τοῦ κ. Λεωνίδου Παλάσκου, ὅστις, εὐμενῶς προσφερόμενος, ἄλλοτε ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν ταύτας, καὶ συνήνεσε νὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως μὴ κρύψωμεν αὐτάς ὑπὸ τὸν μῶδιον αἰ ἀλήθειαι πρέπει νὰ φέρωνται ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα φωτίξωσι καὶ αὐτοὺς τοὺς θέλοντας νὰ μὲνωσιν ἐν τῷ σκότει.

Ἰδοὺ αἱ πολύτιμοι καὶ διδασκτικώτατοι εἰδήσεις αὐταί :

Ἡ Ἑλλὰς, ἡ νῦν ἐλευθέρη μόνον, οὐχὶ ἡ ὅλη Ἑλλὰς, μετὰ τῶν νήσων, ἔχει παραλία ἐκτάσεως 5,120 χιλιομέτρων, ἐπὶ ἐμβαδοῦ τετραγωνικῶν χιλιομ. 50,123. Τίς ἡ ἔκτασις τῶν παραλίων τῶν ἄλλων ναυτικῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ὅποιον τὸ ἐμβαδὸν αὐτῶν; Ἰδοὺ πῖναξ ἐμφαίνων ἀμφοτέρω :

	Παράλια	Ἐμβαδὸν
Ἀγγλία, ἡ μᾶλλον βρεταννικαὶ νῆσοι,	3702 χιλμ.	313,675
Γαλλία, μετὰ τῆς Κορσικῆς	3736 "	528,375
Ἰταλία, μετὰ τῆς Σαρδουσίας καὶ τῆς Σικελίας	2742 "	296,012

Ἐὰν ἀναζητήσωμεν τὴν ἀναλογίαν τῶν παραλίων καὶ τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν τριῶν τούτων ναυτικῶν χωρῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, εὐρίσκομεν, ὅτι ἡ ἀναλογία αὐτῆ εἶναι ἡ ἑξῆς :

Ἀγγλίας, ἀναλογία παραλίων καὶ ἐμβαδοῦ	84,5
Γαλλίας, " "	141,5
Ἰταλίας, " "	107,9
Ἑλλάδος, " "	9,8.

Ἐὰν ἤδη ὑποθεθῶσι τὰ παράλια ἐκάστου τῶν Κρατῶν τούτων ἀνεπτυγμένα ἢ ἐκτετυλιγμένα εὐθυγράμμως, ἡ δεξιὰ στήλη τῶν ἀνωτέρω δεικνύει τὸ ὕψος ἢ πλάτος τῆς ταινίας, ἧς τὸ ἐμβαδὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ τῆς χώρας, ἢ ἄλ-

λαις λέξεσιν, οἱ ἀριθμοὶ τῆς στήλης ταύτης δηλοῦσι τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέσην ἀπόστασιν πάντων τῶν σημείων ἐκάστης χώρας. Συγκρίνοντες ἤδη τοὺς ἀριθμοὺς τούτους 84,5, 141,5, 107,9 πρὸς τὸν τελευταῖον, ἦτοι λαμβάνοντες, ὡς μονάδα, τὸν 9,8 τῆς Ἑλλάδος, εὐρίσκομεν 8,5, 14,5, 11 καὶ 1, ὅπερ σημαίνει, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι 8½ φορὰς ναυτικωτέρα τῆς θαλασσοκράτορος Ἀγγλίας, 14½ φορὰς ναυτικωτέρα τῆς Γαλλίας, καὶ ἑνδεκαίαις τῆς Ἰταλίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐπὶ τέλει, οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος κατὰ μέσον ὅρον ἀπέχουσι τῆς θαλάσσης μόνον δύο περίπου ὥρας, ἐνῶ οἱ τῆς Ἀγγλίας ἀπέχουσιν ὥρας 17, οἱ τῆς Γαλλίας 29, καὶ οἱ τῆς Ἰταλίας 22.

Οἱ ἀριθμοὶ ἐκλήθησαν αἱ εὐγλωττότατοι τῶν ἀποδείξεων, καὶ αἱ μᾶλλον ἀναμφισβήτητοι. Σπανίως ὅμως οἱ ἀριθμοὶ τηλεκύτην ἔσχον δύναμιν ἀποδεικτικὴν καὶ πειστικώτερον ὑπῆρξαν ὅσῳ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Οἱ ἀριθμοὶ, οἱ περὶ τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος, χαρακτηρίζουσι αὐτὴν ὡς πράγματι εἶναι, νῆσος δηλαδή, ἐπομένως Κράτος ναυτικὸν κυρίως, ἐὰν μὴ ἀποκλειστικῶς. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐξηγοῦσιν ἐπίσης, πῶς ἡ Ἑλλὰς, ἡ τόσῳ μικρὰς ἐκτάσεως, πρὸς τὴν Γαλλίαν παραβαλλομένη, καὶ πληθυσμὸν σμικρὸν κερτημένη, ἔχει, σήμερον, ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἰστυοφόρον κατὰ τριακοσίας χιλιάδας τόνους μόνον ἔλασσον τοῦ ναυτικοῦ τῆς Γαλλίας, ἀνώτερον δὲ πολλῶν ἄλλων μεγάλων καὶ πρωτεύοντων Κρατῶν. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐξηγοῦσιν ἐπίσης καὶ τὰ πλεῖστα, ἐὰν μὴ πάντα, φαινόμενα τοῦ κυματισμοῦ τῶν δυνάμεων, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, καὶ τῆς Ἑλλάδος τὰς περιπετείας. Ἐνόςῳ ἡ Ἑλλὰς ἐκράτει τῆς θαλάσσης, κατίσχυεν, ἦν μεγίστη καὶ πλουσία, ἐλευθέρη καὶ ἐπιβαλλομένη. Ἡ πτώσις τῆς Ἑλλάδος, ὡς Κράτος καὶ Δυνάμεως, συμπίπτει πάντοτε τῇ ἐκπτώσει τῆς ναυτικῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἡ Ἱστορία τοῦτο ἀναλλοιώτως μαρτυρεῖ, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐπὶ τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ τὴν Τροίαν ἐκστρατείας, μέχρι τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν καὶ τοῦ εἰς Σύρον κατάπλου τοῦ Χόβαρτ. Πάντες δὲ οἱ κατ' αὐτῆς στρατεύσαντες εἰς τοῦτο κυρίως ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν, εἰς τὴν ἐξάντασιν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως αὐτῆς· διότι ἐγίνωσκον, καὶ οὕτως ἐγένετο, ὅτι τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος συντριβομένης, ἡ Ἑλλὰς πίπτει αἰχμάλωτος τῷ κατὰ θάλασσαν κυριεύσαντι.

Ἄλλ' ἐνῶ τοιαῦτα διδάγματα ἡ φύσις καὶ ἡ Ἱστορία παρέχουσιν ἡμῖν, ἀπὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα, παραπαίοντες, τρεπόμενοι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν στοιχείων, ἅτινά εἰσιν ἐπίκουρα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸ θεμέλιον τῆς δυνάμεως ἡμῶν. Τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον λυπηρὸν ἀπο-

κρίνει, ὅσω καὶ ἐξώθεν δὲν ἔλλειψαν αἱ παρορμήσεις καὶ αἱ διαφωτίσεις. Τῷ 1861, ὁ πρίγκιψ Joinville, ὁ νουναγῆς καὶ πεπαιδευμένος υἱὸς τοῦ Φιλίππου, καὶ πεπειραμένος ναύτης, ἀπεκάλει ἀπομύρωσαν τὴν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καταστῆ ἡπειρωτικὴ Δύναμις. «Μεθ' αὐτὰ ἂν δαπανήσῃ ἡ Ἑλλάς,» ἔλεγε τότε, «εἰς αὐτὰς αἰσιν στρατῶν κατὰ ξηράν, μόλις θὰ καταστῇ ἀδεκάτη τετάρτη ἢ δεκάτη πέμπτη στρατιωτικὴ Δύναμις ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ἀλλ' ὅμως δαπανήσῃ εὐστόχως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ αὐτῆς, ὅ,τι ἀτάκτως ἀναλίσκει εἰς ἀγόνους προσπάθειαι, δύναται, ἐντὸς ἑξαετίας χρόνου, νὰ καταστῇ τριτοβάθμιος ναυτικὴ Δύναμις. Καὶ μὴ τοιαύτη Δύναμις,» προσέθετεν, «εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἀνατολῆς ἤθελεν ἔχει τοσαύτην σημασίαν, ὥστε πάντα τὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη ἤθελον περιποιοῦσθαι τὴν Ἑλλάδα, καὶ οὐδὲν θ' ἀπεφάνιζον περὶ τοῦ ἀνατλικοῦ ζητήματος, ἂνευ τῆς ἀδείας καὶ ἂνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Ἑλλάδος.»

Ἀλήθειαι πάντα ταῦτα, αἵτινες ὅμως δυστυχῶς παρωράθησαν καὶ ἡμελήθησαν, εἰ καὶ πικρὰ διδάγματα ἔπρεπε ν' ἀνοίξωσιν ἐπὶ τέλει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ὅπως διακρίνωμεν πρὸς τίνα σημεῖα ὀφείλομεν νὰ στραφῶμεν, καὶ ἐπὶ τίνα στοιχεῖα ν' ἀναπτύξωμεν τὴν δραστηριότητα, ἥτις εὐτυχῶς δὲν ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ Ἑθνικοῦ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔτυχεν εἰσέτι διευθύνσεως νοήμονος.

Τὰ Ἑθνη δὲν ζῶσιν ἡμέρας καὶ ἔτη, ἀλλ' ἐπὶ αἰῶνας. Ἡ Ἑλλάς, ἀμελήσασα τὰ κύρια, μέχρι σήμερον, ἂν ἐξυπνήσῃ, τοῦλάχιστον τώρα, καὶ πάλιν καιρὸν ἔχει ν' ἀναδειχθῇ, ὅταν ἡ θέσις τῆς καὶ ἡ διακόσμησις ἢ φυσικὴ αὐτῆς ὑποδεικνύουσι τῷ σπουδαίῳ κριτῇ τῶν ἀνθρωπίνων. Μήποτε δὲ λησμονεῖ ὁ Ἕλληνας τοῦ ἰθ' μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὅτι Πατρίδα ἔχει αὐτὴν ἐκείνην, ἣν οἱ Μύριοι ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Θήκης, τὴν Θάλασσαν. «Ὅτε εἶδον αὐτὴν, παράφοροι ἐκ χαρᾶς ἀνεβόησαν, Θάλαττα! Θάλαττα! καὶ, ὡς ὁ γλυκὺς Ξενοφῶν γράφει, «περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες». Τὴν θάλασσαν, καὶ μακρόθεν μόνον ἰδόντες, ἔκριναν ἑαυτοὺς σωθέντας, ἔβυσαν δὲ εὐχαριστήρια τῷ Θεῷ· καὶ οἱ στρατιῶται, κομίσαντες λίθους «κολωνὸν μέγαν ἐποίησαντο», εἰς μνημόσυνον τῆς ὥρας, καθ' ἣν, μετὰ περιπέτειας τόσας καὶ δεινοπαθήματα τηλικαῦτα, ἔπαινεῖδον τὸ στοιχεῖον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης αὐτῶν.

T. FLAHERTY.

Ἀπὸ τοῦ 1476, ὅτε ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν βιβλίον, μέχρι τοῦ 1832 ὑπελογίσθη, ὅτι ἐξεδόθησαν περὶ τὰ 1750 ἑλληνικὰ βιβλία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΟΥΤΣΟΣ

«Εὐτυχεῖς οἱ λαοί, ἔγραφε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν γάλλος φιλέλληνας, οἱ τηροῦντες ἔτι ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς καρδίας των τὴν φλογερὰν ἐκείνην καὶ μεγαλοῦργον ἀγάπην τῆς πατρίδος, φιλέτρως ἐν τῇ δυστυχίᾳ αὐτῆς, καὶ μᾶλλον ἀγαπητῆς ἐν τοῖς κινδύνοις τῆς! Εὐτυχεῖς οἱ ποιηταί, οἱ τὴν πατρίδα ὑπόθεσιν τῆς ᾠδῆς των ἐκλέγοντες, οἱ γενναίως μὲν πρῶτον διὰ τῶν ὀπλων προμαχίσαντες τῆς χώρας των καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς κατακτήσαντες, εἶτα δὲ καὶ ὑμνήσαντες αὐτήν! Διὰ τοῦτο ἀγαπῶμεν καὶ τιμῶμεν τὴν ποίησιν τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς. Δὲν εἶνε πάντες βεβαίως ἔξοχοι, ἀλλ' εἶνε ὅμως πάντες ἄξιοι τοῦ ἡμετέρου θαυμασμοῦ καὶ τῆς τιμῆς ἡμῶν, διότι πάντες ἠσθάνθησαν πάλλυσαν τὴν καρδίαν των ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.»

Εἰς οὐδένα ἴσως τῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῶσι δικαιοτέρον αἱ τελευταῖαι αὐταὶ φράσεις τοῦ γάλλου φιλέλληνος, ἢ εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Σούτσον, διότι οὐδεὶς αὐτοῦ πλειότερον συνέδεσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος τὸν ἔρωτα. Καὶ αὐτὰ δὲ τοῦ δημοσίου του βίου τὰ ὀλισθήματα, ἅτινα μετὰ δικαίας αὐστηρότητος καταμέμφονται αὐτὸν οἱ ἀπαθείς ἱστορικοὶ, προῆλθον σχεδὸν πάντα ἐκ τοῦ νοσηροῦ πολλάκις παροξυσμοῦ τοῦ δυσπαλάκτου ἐκείνου ἔρωτος. Πᾶσα σχεδὸν σπουδαία τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς νέας Ἑλλάδος περιπέτεια ἔσχε ποιητικὸν παραστάτην τὸν Ἀλέξανδρον Σούτσον, ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τοῦ 1821 μέχρι τοῦ ἀτυχικοῦ ἐκείνου κινήματος τοῦ 1854 καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτοῦ. Οὕτω δὲ τριάκοντα ὄλων ἐτῶν ἑλληνικὴ ἱστορία συνδέεται ἀναποσπάστως μετὰ τοῦ βίου τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ, καὶ ὁ θέλων ἐπαρκῶς νὰ σχολιάσῃ τὰς κατὰ τὸ πλεῖστον πολιτικὰς αὐτοῦ καὶ πατριωτικὰς ποιήσεις ἀνάγκην ἔχει ἀπαραίτητον νὰ δανεισθῇ τὰ σχόλια ἐκ τῆς νεωτέρης πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταύτην σχεδὸν νὰ διηγήσῃ, τὴν ζωὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου διηγουμένως.

Τὸ καθ' ἡμᾶς δὲν δυνάμεθα, ἐννοεῖται, οὔτε ἐπιτετραμμένον ἡμῖν εἶνε νὰ προέλθωμεν εἰς τοσοῦτον λεπτομερείας περὶ τὴν ἡμετέραν βιογραφικὴν ἀφήγησιν, μῆτε νὰ ἀναχθῶμεν εἰς τὸ σκελετόμενον ἔτι πέλαγος τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων, ἅτινα, καίτοι πρὸ εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐτῶν διαδραματισθέντα, ἀνήκουσιν ὅμως ἔτι εἰς τὸ παρὸν μᾶλλον ἢ τὸ παρελθόν· θέλομεν ὅμως κατ' ἀνάγκην σταματήσει μικρὸν εἰς ἐκεῖνα ἐξ αὐτῶν, ἅτινα ἀποτελοῦσι τοὺς